

JAUME ENRIC ZAMORA I ESCALA. Cap de la Unitat de la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona

LES EXPOSICIONS VIRTUALS DE LA XARXA D'ARXIUS MUNICIPALS

Comunicar i difondre els documents i els seus continguts són funcions essencials dels arxius municipals, com a serveis més propers a la ciutadania. Des de la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona, i concretament des del Programa de Manteniment, que assisteix 140 arxius d'ajuntaments de fins a 10.000 habitants, teníem fins fa uns anys una assignatura pendent amb la funció de difusió.

Com podíem donar a conèixer i difondre els documents d'uns ajuntaments petits i no tan petits en un territori divers com és la província de Barcelona? Seria possible poder presentar a través d'un punt d'accés a la xarxa els documents i els seus continguts, d'una forma senzilla, entorn d'un tema determinat i a diversos públics?

Ens vam proposar conèixer quins recursos de difusió existien en l'univers del patrimoni documental en particular i del cultural en general. Vam anar localitzant recursos a la xarxa que ens van inspirar a concretar finalment el nostre projecte. I aleshores, vam materialitzar l'esquema del que volia ser una exposició virtual de documents municipals, amb un format eminentment visual per arribar al màxim de públics de la xarxa.

Estructura de les exposicions

Aquestes mostres de documents es componen de diferents parts, que comencen amb una presentació del *tema* tractat per part d'un expert.

La *mostra* és la part que es redacta des de l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i té la funció d'explicar el context de com s'ha generat la idea o el tema de l'exposició, així com el conjunt de documents municipals seleccionats pels arxivers itinerants.

El nucli de l'exposició és la *galeria d'imatges* formada pels documents dels diversos arxius d'ajuntaments de l'esmentat Programa de Manteniment. En aquesta part rau el valor afe-

git de mostrar documents de molts ajuntaments, de geografia molt variada, que ajuden a copsar la riquesa de semblances, diferències i matisos diversos, tant formals com de contingut, que es tradueixen en documents textuais, projectes, plànols, fotografies, cartells, premsa local, etc. Aquesta galeria de documents escanejats s'organitza per àmbits cronològics i/o temàtics.

També hi trobem un *mapa* de localització dels documents en els municipis participants. I finalment, els *crèdits* de la mostra.

Les exposicions realitzades

– L'any 2013 es va presentar el fenomen de l'estiueig amb l'exposició *Empremtes del primer estiueig*, que va aplegar 75 documents procedents de 20 arxius municipals, amb una cronologia que anava des de finals del segle XIX fins a l'any 1936. La tria del tema responia al fet que es tractava d'un fenomen històric atractiu, suggeridor i encara no excessivament estudiat i difós, que va comportar notables canvis en diferents àmbits com l'arquitectònic, l'urbanístic, el social, el cultural i l'econòmic en nombrosos municipis catalans i que ha deixat fins als nostres dies algunes de les empremtes que presentava la mostra. El tema fou presentat pel doctor Joaquim M. Puigvert, director de la Càtedra Martí Casals de Medicina i Salut en l'Àmbit Rural de l'Institut de Recerca Històrica de la Universitat de Girona. Com a norma general d'aquestes exposicions, hom pretén que l'autor relacioni en la mesura del possible aquesta presentació amb els documents de la mostra. La galeria d'imatges presentava els documents ordenats alfabèticament per municipis i, alhora, cronològicament.

– L'any 2014, com no podia ser d'una altra manera, l'exposició es va centrar en la commemoració del centenari de la Mancomunitat de Catalunya amb *L'Obra de la Mancomunitat als municipis*, amb 107 documents de 28 arxius municipals. La presentació va anar a càrrec del doctor Jordi Casassas, catedràtic d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona. La mostra es va organitzar a partir dels àmbits d'actuació de la institució: Agricultura, Aigua, Beneficència i Sanitat, Carreteres i Camins, Cultura, Enllumenat, Ensenyament, Ferrocarrils, Formació, Gas, Hisenda, Obres particulars, Política social, Presidència i Telèfons. En aquesta ocasió ens va sorprendre el considerable rastre documental que van deixar les diverses polítiques i actuacions de la Mancomunitat als municipis.

patrimoni) (re

– L'any 2015 es va produir *Factures amb estil*. Aquest any es posava en marxa la factura electrònica com a obligació dels proveïdors de l'Administració pública i, com a contrapunt, es van seleccionar una sèrie de factures en suport paper amb l'objectiu de destacar-ne les capçaleres, tot mostrant-ne les tipografies, relacionades o no amb els diferents corrents o estils artístics. L'exposició es va estructurar en sis períodes cronològics que responien als diferents períodes de govern amb les seves derivades socials, econòmiques i culturals ben visibles en els mateixos documents; anava de l'any 1818 al 1949, amb 164 documents de 54 arxius municipals. La presentació es va encarregar al doctor Santi Barjau, historiador de l'art. Aquesta mostra no volia ser un exercici nostàlgic, en aquest cas amb la recuperació i difusió de les factures històriques que es presentaven. De fet, ja fa temps que, als ajuntaments, els arxivers municipals també gestionem documents electrònics a banda dels documents en paper. Aquesta vegada volíem donar protagonisme als valors estètics d'uns documents tan usuals com les factures, que amb el pas del temps perden els valors administratius i legals però adquireixen uns interessants valors històrics i culturals.

– L'any 2016 es va presentar una passejada per la *Festa Major* de 36 municipis, amb 103 documents d'una cronologia que anava de l'any 1865 al 1942. El tema fou presentat per Bienve Moya, escriptor i gestor cultural. L'objectiu era mostrar, a partir dels documents municipals, els diferents aspectes relacionats amb aquesta celebració, en l'àmbit municipal i també en el context cultural, social i polític: l'organització, els comptes, el disseny i l'estètica dels programes, les actuacions, etcètera. La galeria estava organitzada en sis apartats que responien a diferents continguts i tipus de documents. Tot i que les festes formen part de la nostra memòria individual i col·lectiva, també es conserven en forma de documents en els arxius municipals dels ajuntaments que les van gestionar.

Documents a la xarxa però a cada municipi

Amb aquestes mostres de documents, sense cercar un caràcter d'exhaustivitat i amb una clara voluntat de divulgació, volem apropar el contingut del patrimoni documental local a la societat i contribuir a

suscitar l'interès necessari per conèixer-lo millor i, si escau, investigar-lo.

També es vol evidenciar una vegada més que la correcta gestió dels arxius municipals dels ajuntaments facilita la conservació i fa possible –com en aquestes mostres– la difusió d'un patrimoni cultural d'alt valor històric, a voltes no prou conegut.

Arribar a aquestes exposicions, encara que tinguin una presentació modesta i puguin semblar un simple recull de documents, no ha estat gens fàcil. Tots aquests documents provenen dels fons documentals que prèviament han estat organitzats pels arxivers itinerants, formen part del context administratiu municipal de l'època en què es van generar i esdevenen el patrimoni documental local.

Ara, els documents que es presenten en aquestes mostres ja es conserven convenientment en uns arxius municipals plenament a disposició de qualsevol ciutadà

interessat. El camí per arribar fins aquí ha estat llarg, però finalment aquests documents poden ser coneguts arreu del món i, alhora, romandre físicament allà on van ser generats. Per últim, cal dir que aquestes exposicions es presenten anualment en el marc del Dia Internacional dels Arxius que té lloc el 9 de juny. És un dia de promoció i posada en valor dels arxius d'arreu del món, com a garants de la memòria individual i col·lectiva del conjunt de la ciutadania.

Si encara no les coneixeu, us convidem a fer-ne un tast: www.diba.cat/web/opc/exposicions-virtuals.

I si voleu accedir a les eines per conèixer els continguts d'aquests arxius municipals, podeu consultar: <http://xam.diba.cat/wiki/municipis-del-programa-de-manteniment>. ■

Concurs sobre ferrocarrils secundaris, 1919. Arxiu Municipal de Granera.

